

Staffan Bohman

Förord

Näringslivets Skattedelegation (NSD) har sedan bildandet 1918 haft en viktig funktion att fylla som förmedlare av företagens perspektiv, kunskap och erfarenheter i skattefrågor. Målet med verksamheten har förändrats tämligen lite under åren och arbetet i dag styrs av den tredelade visionen:

- Ett skattesystem som ger förutsättningar för ökad tillväxt och högre välstånd, samt är internationellt anpassat och inte hindrar den fria rörligheten inom EU.
- Sänkt skattetryck som begränsar skatternas snedvridande effekter och urholkande inverkan på näringslivets konkurrenskraft.
- Enkla, förutsebara, transparenta och rättssäkra regelverk som ger skattebetalare och beslutsfattare en gemensam och rättvisande bild av hur skatterna påverkar förutsättningarna att driva verksamhet i Sverige.

I Sverige har vi ett säreget förhållande till skatter och hur de tas ut. När den samhällsekonomiskt effektiva fastighetsskatten avskaffades var ett av huvudskälen att skatten ”minskade skattesystemets legitimitet”. Att uppmana den stora del av befolkningen som redan betalar mer än hälften av en löneökning i skatt, och dessutom redan står för huvuddelen av inkomstskatten, att ”bidra mer till gemensamma åtaganden” anses emellertid fullt legitimt. Det bedöms också vara legitimt att beskatta dem som arbetar i sina egna onoterade bolag hårdare än de som är passiva finansiella investerare i samma bolag. Vidare är det i Sverige legitimt att beskatta

den viktigaste formen av långsiktigt kapital, nämligen humankapitalet i form av ambitiösa och hårt arbetande nyckelmedarbetare med lång utbildning bakom sig, hårdast av alla kapitalslag. Sveriges marginalskatt för välutbildad arbetskraft på 70 procent (inklusive den rena skattedelen av sociala avgifter) är i dag den högsta i världen. Samtidigt är behovet av kvalificerad kompetens i näringslivet skriande. Den ekvationen går inte ihop. Morgondagens högt utbildade kliver ut på en global arbetsmarknad där valmöjligheterna är stora. En förutsättning för att kunna finansiera våra omfattande offentliga åtaganden i framtiden är att grunden för skattebaserna i form av företag och arbetskraft kan och vill etablera sig och stanna i Sverige. Om det ska vara möjligt måste skattetrycket på både arbete och kapital vara internationellt konkurrenskraftigt. Näringslivet behöver långsiktiga, robusta och rättssäkra spelregler på skatteområdet.

Under min tid som ordförande i NSD har flera ogenomtänkta skatteförslag visat så stora brister att de fått läggas på hyllan i Finansdepartementet. Illa förberedda åtgärder skapar osäkerhet och missgynnar investeringsvilja och företagsamhet. För att Sverige ska kunna vara ett pålitligt investeringsland som klarar sig i den internationella konkurrensen behövs politiker som oberoende av partifärg förstår företagets betydelse för välståndsbygget. I det sista kapitlet i denna antologi ger Näringslivets skattesakkunnige *Johan Fall* en närmare beskrivning av de frågor som för närvarande ligger högst på delegationens agenda. Utmaningarna inför framtiden är många och det är därför glädjande att det finns ett starkt engagemang för skattefrågor i

Förord

Staffan Bohman, Ordförande i Näringslivets Skattedelegation

det svenska näringslivet. Att det engagemanget är väl förankrat i historien framgår av det inledande kapitlet i denna antologi som beskriver drivkrafterna bakom och framväxten av NSD. Kapitlet är skrivet av *Per Dahl*, som även verkat som redaktör för hela denna publikation.

I syfte att motivera fler i medierna att belysa skatteområdet instiftades ett mediepris i samband med NSD:s 90-årsjubileum. Den första som tog emot priset 2009 var *Eva-Lena Ahlqvist*, som då var verksam på Dagens Industri. Ahlqvist har även lämnat ett viktigt bidrag till denna bok där hon på ett förtjänstfullt och pedagogiskt sätt beskriver vikten av god balans i beskattningen av produktionsfaktorerna arbete och kapital. Hur de olika skattebaserna och beskattningsformerna förändrats de senaste 100 åren framgår av *Mikael Stenkulas* artikel. Vad som är möjligt att beskatta, liksom statens finansieringsbehov förändras över tid i takt med samhällets utveckling.

I en globaliserad värld där människor, investeringar och skattebasen är lättrörliga blir frågan om var företag ska betala skatt avgörande. För att klara svenska offentliga åtaganden framöver är det centralt att vedertagna principer som beskattning i hemviststaten försvaras och bibehålls. I antologin beskrivs aktuella teman i den internationella skattedebatten i *Krister Anderssons* kapitel.

Sedan Sverige gick med i EU har de internationella skattefrågorna tagit allt större plats på NSD:s agenda. *Gunnar Rabe* berättar i sitt kapitel om Sverige, EU och skatten att det till en början rådde stor osäkerhet bland såväl näringsliv som politiker och tjänstemän i förvaltningen om hur Sveriges medlemskap i EU skulle påverka svensk skattelagstiftning och den svenska beskattningsrätten. Någon sådan osäkerhet råder knappast längre. Inte minst för att säkerställa konkurrensneutralitet på den inre marknaden bestäms i dag förutsättningarna för företagsbeskattningen i stor utsträckning av EU-regler. Som logisk följd sker numera mycket av NSD:s arbete i Bryssel och genom de internationella organisationer inom vilka NSD verkar.

När skattesystemet blir mer detaljerat och krångligt ökar behovet av kvalificerad skatterådgivning. *Jan Kleerup* berättar i sin artikel om sitt yrkesliv som konsult på mervärdesskatteområdet och ger samtidigt en inblick i framväxten av det nuvarande moms-systemet. Momsen har sedan den infördes varit starkt förankrad i näringslivet och vid införandet var *Dag Helmers*, den dåvarande Industriens skattesakkunnige, en nyckelperson. Indirekta skatter i form av punktskatter tas även upp i *Hans De Geers* artikel på temat skatt och etik. Det finns ett tydligt moraliskt inslag i argumentationen för sådana punktskatter, som historiskt tagits ut på sprit, spel och tobak, vilket återkommer i argumentationen för dagens miljöskatter. Frågan är dock hur trovärdiga de moraliska skälen är när skatterna samtidigt blir allt viktigare för statens finansiering. Skatter vars syfte är att eliminera sin egen bas kan knappast vara särskilt effektiva.

Moralfrågorna återkommer i *Anders Hultqvists* artikel som bland annat diskuterar vilken roll skatt har i ett företags arbete på området Corporate Social Responsibility (CSR). Legalitetsprincipen, det vill säga ingen skatt utan lag, talar för att det är en tydlig lagstiftning baserad på demokratiska beslut som ska styra hur mycket skatt som ska tas ut snarare än den skattskyldiges subjektiva moraliska bedömningar. Grunden för den begränsning av äganderätten som allt skatteuttag bygger på utgörs av det komplicerade förhållandet mellan stat och individ. *Jérôme Monsenegos* intressanta bidrag till antologin ger en orientering kring beskattningsrättens begränsningar samt staters skatterättsliga territorium.

Frågor om rättssäkerhet, skatteuppbörd och företagens administrativa börda har kommit att bli alltmer centrala för NSD under senare år. Sedan tiden kring andra världskriget, då bland annat föregångaren till dagens moms infördes, har företagen fått allt större ansvar för att administrera skatteuppbörden. Vid denna tid tillkom även dagens källskattesystem där skatt dras direkt från arbetsinkomsterna av arbetsgivaren i samband med löneutbetalningen. *Annika Fritschs* bidrag till antologin visar att dagens

Förord

skattesystem knappast skulle vara möjligt att administrera utan företagens roll som mellanhand. *Kerstin Nyquist* problematiserar i sitt kapitel ett antal av Skatteverkets kontrollmetoder vars påverkan på skatteintäkterna kan ifrågasättas. Nyquist har arbetat länge med rättssäkerhet på skatteområdet och har bland annat engagerat sig i frågan om de svenska skattetilläggens förenlighet med Europakonventionen.

Bra och framgångsrika exempel på hur NSD driver skattefrågor är sloandet av arvs- och gåvoskatten 2004 samt förmögenhetsskatten 2007. Historien bakom detta beskrivs i *Anders Ydsteds* och *Amanda Wollstads* kapitel om skadliga ägarskatter. Bland annat skatternas snedvridande effekter,

problem med generationsskiften och värdering av olika tillgångsslag gjorde det till slut ohållbart att behålla dem och sloandet hade ett brett stöd såväl politiskt som bland företag och allmänhet. I processen spelade NSD en viktig roll genom att enträget och pedagogiskt visa på skatternas ofördelaktiga konsekvenser. Att röster nu höjs för att återinföra dessa skadliga skatter är bekymmersamt och visar att NSD har en betydelsefull uppgift att fylla även i framtiden. Jag är stolt och glad över att vara en del av detta arbete.

Trevlig läsning!

Staffan Bohman